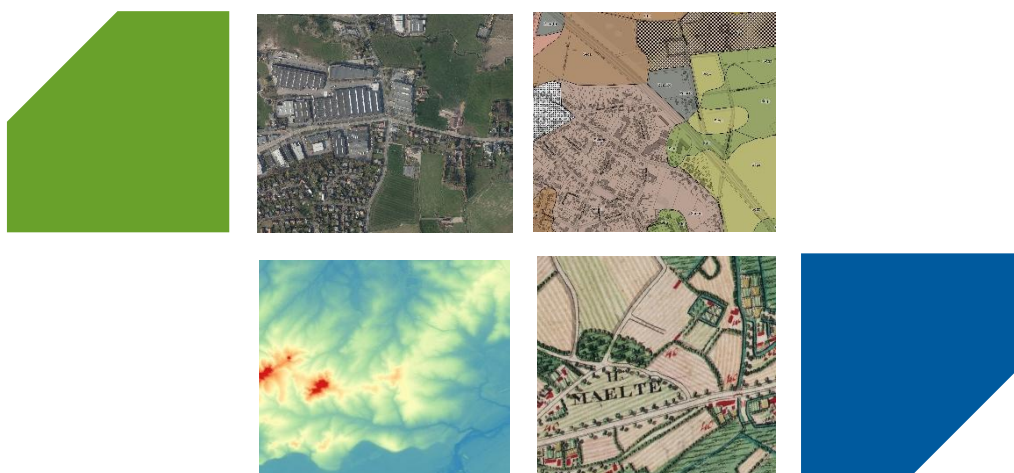

ARCHEOLOGIENOTA (MET BEPERKTE SAMENSTELLING) BLAUWE WEG 7-255 (TANKPARK S) TE ANTWERPEN

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 2428

Rapport opgemaakt door: Sander Pelsmaekers

Kontichsesteenweg 38

2630 Aartselaar

Projectcode:

Intern: 40347

Extern: /

AOE: 2025B24

COLOFON

Titel

Archeologienota (met beperkte samenstelling)

Blauwe Weg 7-255 (tankpark S) te Antwerpen

Auteur

Sander Pelsmaekers

Projectcodes

Intern: 40347

Extern: /

Agentschap Onroerend Erfgoed: 2025B24

Plaats en datum

Aartselaar, maart 2025

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 2428

ISSN 2406-3940

Alle afbeeldingen zijn aangeleverd door ABO nv tenzij anders aangegeven.

RAPPORTFICHE

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v0	27/03/2025	Interne draft
v1	27/03/2025	Externe draft
v2	31/03/2025	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Sander Pelsmaekers
Business Unit Manager	Glenn De hooghe
Kwaliteitscontrole	Melissa Lamberts
General Director	Patrick Hambach

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding.....	5
1.1	Administratieve gegevens.....	5
1.2	Aanleiding van het onderzoek en wettelijk kader.....	6
1.3	Afbakening van het projectgebied.....	6
1.4	Doel van het onderzoek en onderzoeksstrategie.....	6
2	Aard van de bedreiging.....	8
2.1	Huidige situatie.....	8
2.2	Eerdere verstoringen.....	10
2.3	Toekomstige situatie.....	11
3	Historie van het projectgebied.....	13
3.1	18 ^{de} – 19 ^{de} eeuw.....	13
3.2	20 ^{ste} – 21 ^{ste} eeuw.....	13
4	Besluit.....	17
5	Bibliografie.....	18
1	Gemotiveerd advies.....	20

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1:	GRB basiskaart met aanduiding van het projectgebied.....	7
Figuur 2:	Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied en de omliggende dokken binnen de Haven van Antwerpen.....	7
Figuur 3:	Meest recente luchtfoto uit 2024 met aanduiding van het projectgebied.....	8
Figuur 4:	Orthofoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied.....	9
Figuur 5:	Orthofoto uit 2020 met aanduiding van het projectgebied, net voor de sloop van het magazijn..	9
Figuur 6:	Het uitgraven van het Vierde Havendok. (Bron: https://oudedokken.gilbertus.com/).....	10
Figuur 7:	De bouw van het Vierde Havendok. (Bron: https://oudedokken.gilbertus.com/).....	10
Figuur 8:	Overzicht van de geplande bodemingrepen per niveau.....	11
Figuur 9:	Detail plan van de toekomstige situatie.....	12
Figuur 10:	Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied.....	13
Figuur 11:	Kaart uit de eerste helft van de 20 ^e eeuw. Het Hansadok, Vierde Havendok en Leopolddok zijn reeds aangelegd. Plannen voor het Vijfde Havendok zijn in de ontwerpfase. (Bron: KBR, 2025).....	14
Figuur 12:	Luchtfoto (1947-1954) met weergave van het projectgebied.....	14
Figuur 13:	Opspuitingsmodel van de Antwerpse Haven. (Bron: Haven Antwerpen 2025).....	15
Figuur 14:	Grondmechanische kaart van de Antwerpse Haven. (Bron: Haven Antwerpen 2025).....	16
Figuur 15:	Orthofoto uit 1988 met aanduiding van het projectgebied.....	16

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1:	Overzicht van de administratieve gegevens.....	5
Tabel 2:	Overzicht van de geplande bodemingrepen per niveau.....	11

1 INLEIDING

1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectgegevens	
Naam + adres projectgebied	
- Straat + nr.:	Blauwe Weg 7-255 (tankpark S)
- Postcode:	2030
- Fusiegemeente:	Antwerpen
Lambertcoördinaten (1972; EPSG:31370)	Bereik: Xmin, Xmax: 150 473,55 m - 216 212,08 m Ymin, Ymax: 150 638,8 m - 216 266,58 m
Kadaster	
- Gemeente:	Antwerpen
- Afdeling:	ANTWERPEN 14 AFD
- Sectie:	B
- Percelen:	11814B0041/00B007 en 11814B0041/00Y008
Onderzoekstermijn	Maart 2025
Oppervlakten:	<ul style="list-style-type: none">- Betrokken percelen: 32.568 m²- Projectgebied: 8.902 m²- Geplande bodemingreep: 8.902 m²- Lengte lijntracé: /- Onderzoeksgebied: /

Tabel 1: Overzicht van de administratieve gegevens.

1.2 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK EN WETTELIJK KADER

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de bouw van een nieuw tankpark (S) ter hoogte van de Blauwe Weg 7-255 te Antwerpen. De geplande werken van 8.902 m² worden beschouwd als een ingreep in de bodem.

Het projectgebied valt buiten een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Verder bevindt het zich buiten een definitief of tijdelijk beschermd archeologische site en buiten een vastgestelde archeologische zone. De geplande werken hebben betrekking op een zone buiten woongebieden. Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze werken van toepassing zijn de 3.000 m² overschrijdt en de geplande werken meer dan 5.000 m² zullen inhouden, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een omgevingsvergunning, een archeologienota worden opgemaakt.

Indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en één doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologische kader aantoont dat:

- 1) met aantoonbare zekerheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
- 2) de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
- 3) verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst.

In het geval van dit dossier gelden criteria 2 en 3. Hierdoor is een archeologienota met beperkte samenstelling van toepassing.

1.3 AFBAKENING VAN HET PROJECTGEBIED

Het projectgebied komt overeen met percelen 11814B0041/00B007 en 11814B0041/00Y008 (Antwerpen, afdeling ANTWERPEN 14 AFD, sectie B) die gelegen zijn aan de Blauwe Weg 7-255 (tankpark S) (Figuur 1). In totaal beslaat het projectgebied een oppervlakte van ca. 8.902 m².

Het projectgebied werd reeds opgenomen in vier andere bureaustudies. Het gaat enerzijds om twee archeologienota's van Jeroen Vermeersch (RAAP België)¹ en Sander Pelsmaekers (ABO nv)² voor respectievelijk de verdieping van het Vierde Havendok ter hoogte van kaaien 247-255 en de bouw van tankpark P. Anderzijds gaat het om twee archeologienota's met een beperkte samenstelling van Sander Pelsmaekers (ABO nv)³ voor respectievelijk de sloop van een magazijn met omliggende verharding en de bouw van 3 nieuwe volledig geautomatiseerde tankenparken (Q, R, T) met aanhorige installaties. Omwille van de aanwezige ophogingen ter hoogte van het projectgebied, de relatief beperkte ingrepen die in deze archeologienota's werden besproken en de lage tot onbestaande kans op kenniswinst werden in al deze vier rapporten telkens '**geen verdere maatregelen**' geadviseerd.

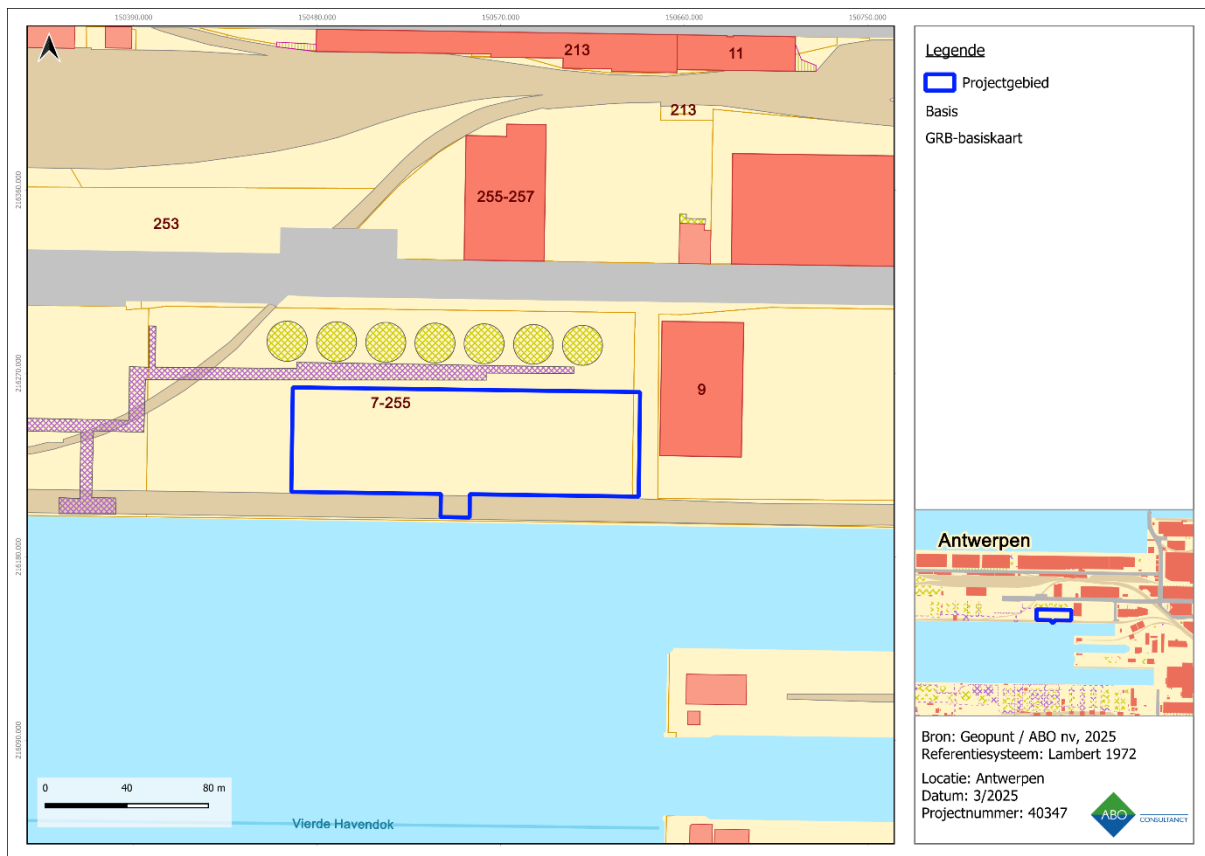
1.4 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Deze archeologienota met beperkte samenstelling heeft als doel aan te tonen dat er geen archeologische resten verwacht kunnen worden tijdens de geplande werkzaamheden. Er wordt hiervoor gebruik gemaakt van de bestaande en ontsloten landschappelijke en historische gegevens die voorhanden zijn. Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt een advies geformuleerd.

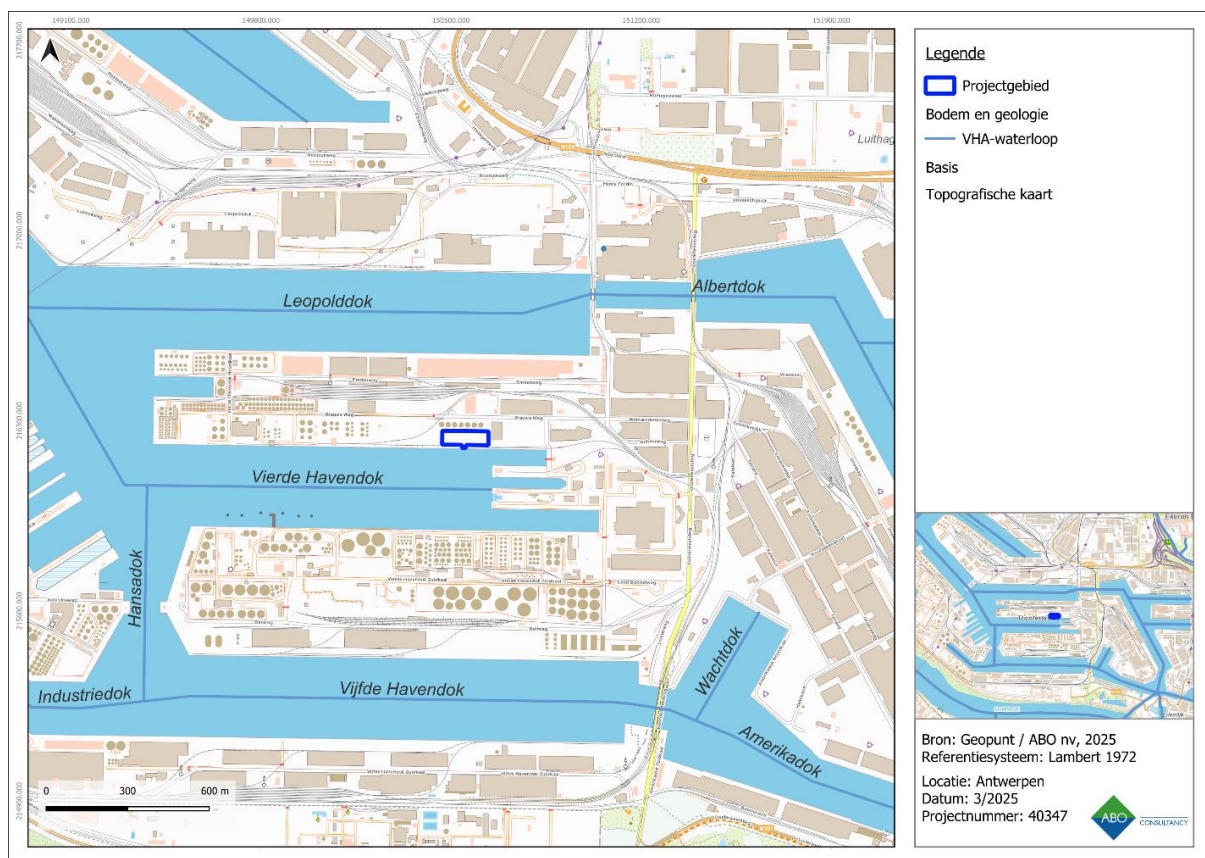
¹ Vermeersch, 2017.

² Pelsmaekers, 2018.

³ Pelsmaekers 2019; Pelsmaekers 2020.

Figuur 1: GRB basiskaart met aanduiding van het projectgebied.

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied en de omliggende dokken binnen de Haven van Antwerpen.

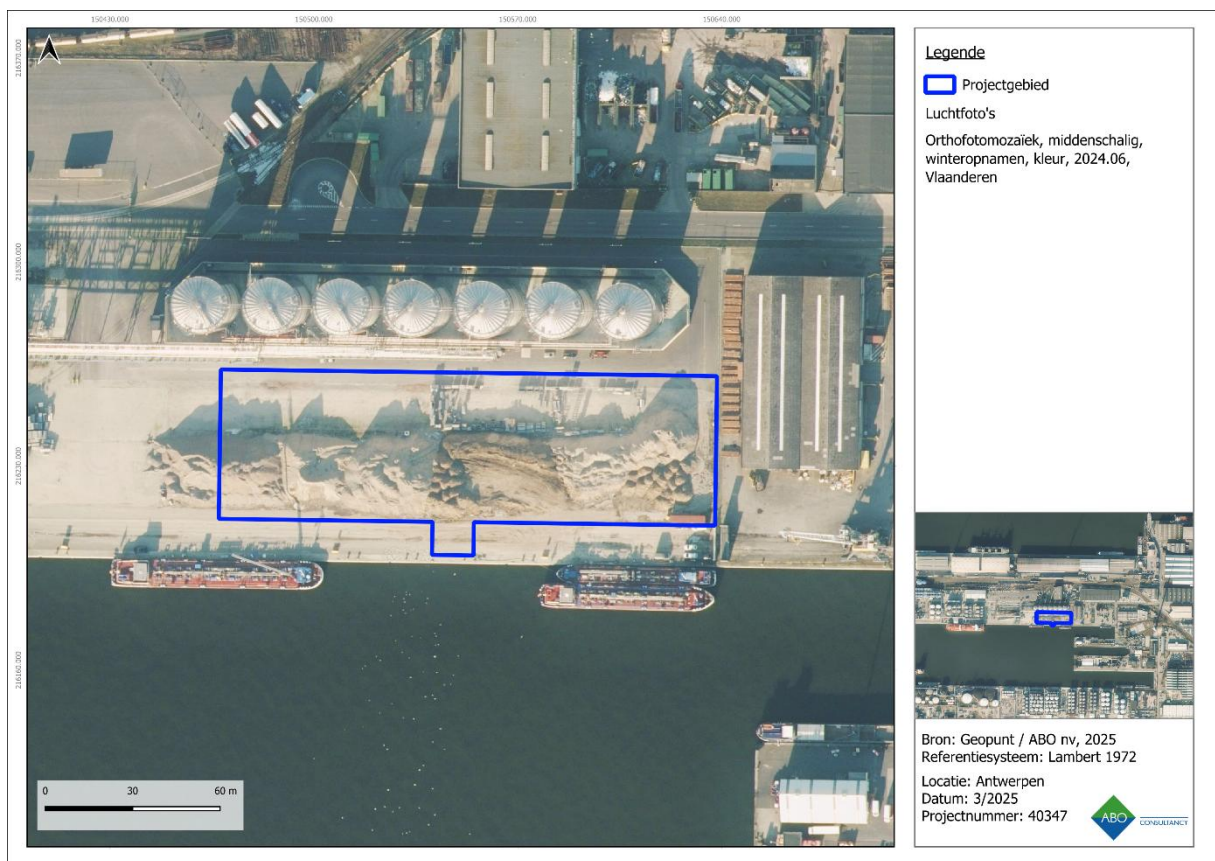
2 AARD VAN DE BEDREIGING

De plannen van de bestaande toestand en de ontwerpplannen van de nieuwe situatie die zijn aangeleverd door de initiatiefnemer zijn als bijlagen toegevoegd aan deze archeologienota om de leesbaarheid te garanderen.

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied, dat gedeeltelijk bestaat uit percelen 11814B0041/00B007 en 11814B0041/00Y008 en een oppervlakte van ca. 8.902 m² heeft, is gelegen ter hoogte van Kaai 255 op het bedrijventerrein Noord Natie Terminals in de Antwerpse Haven. Noord Natie Terminals is een hogedrempel Seveso-inrichting die als opslagplaats fungeert voor gevaarlijke en niet-gevaarlijke producten.

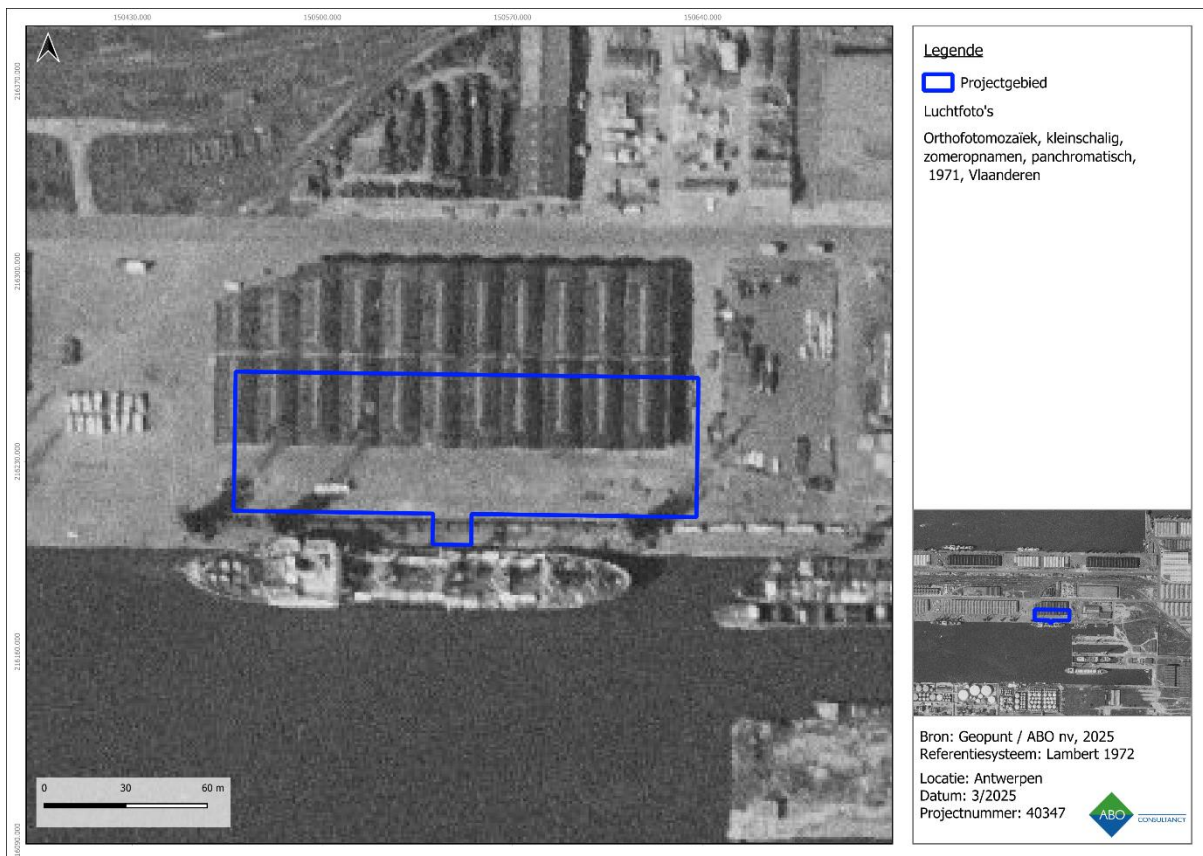
Het gebied is in het noorden, zuiden en westen omgeven door respectievelijk het Leopolddok, Vierde Havendok en het Hansadok. In het oosten zijn andere bedrijventerreinen en de Oosterweelsteenweg gelegen.

Figuur 3: Meest recente luchtfoto uit 2024 met aanduiding van het projectgebied

Tot voor kort stond er een magazijn binnen de contouren van het projectgebied. Het gebouw had een oppervlakte van 11.900 m² en een fundering tot ca. 1,00 m-Mv. Errond was verharding aanwezig. De bedrijfshal was al zichtbaar op de orthofoto van 1971.

Tussen 2020 en 2021 werd het hele gebouw gesloopt tot een diepte van ca. 2,00 m-Mv. Momenteel zijn er, behalve wat grondhopen, geen andere noemenswaardige elementen meer aanwezig binnen het projectgebied die verwijderd moeten worden.

Figuur 4: Orthofoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied.

Figuur 5: Orthofoto uit 2020 met aanduiding van het projectgebied, net voor de sloop van het magazijn.

2.2 EERDERE VERSTORINGEN

Niet alleen de bouw en sloop van het bestaande magazijn hebben voor een verstoring van het bodemarchief gezorgd. Het projectgebied maakt immers ook deel uit van de Antwerpse Haven, wat wilt zeggen dat de graafwerken voor het nabijgelegen Hansadok en Leopolddok rond 1928 en het Vierde Havendok rond 1932 een sterke invloed hebben gehad op het omliggende landschap. Heel de omgeving van het projectgebied werd immers in de eerste helft van de 20ste eeuw opgehoogd met ca. 4,00 meter tot 6,00 meter aarde. Dit betekent dat eventueel aanwezige archeologische lagen diep onder het huidige maaiveld liggen. In hoofdstuk 3 wordt dit verder in detail uitgelegd.

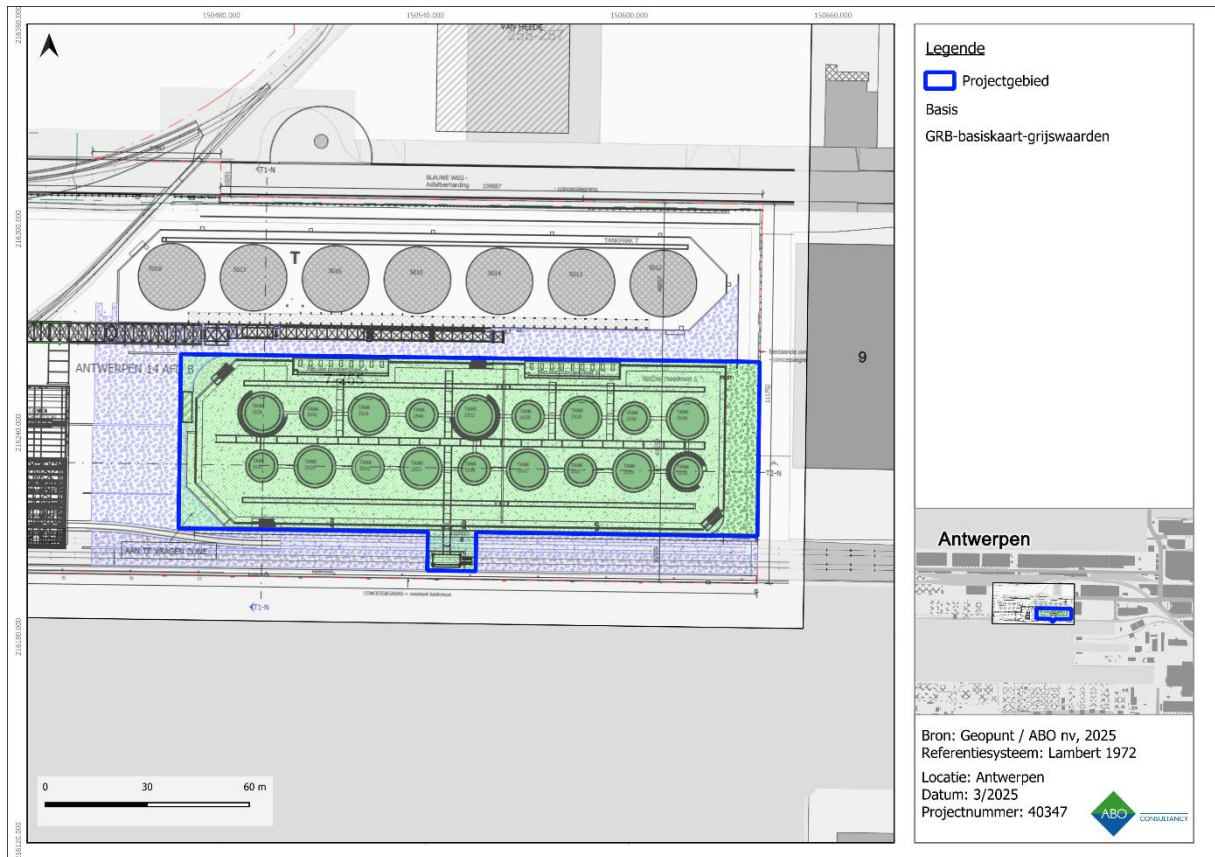
Figuur 6: Het uitgraven van het Vierde Havendok. (Bron: <https://oudedokken.gilbertus.com/>).

Figuur 7: De bouw van het Vierde Havendok. (Bron: <https://oudedokken.gilbertus.com/>).

2.3 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Ter hoogte van het projectgebied wordt een nieuw tankpark (S) ingericht met in totaal 18 tanks, een brandblus shelter, een laagspanningscabine, een jetty, twee pompenplaten en omliggende verharding.

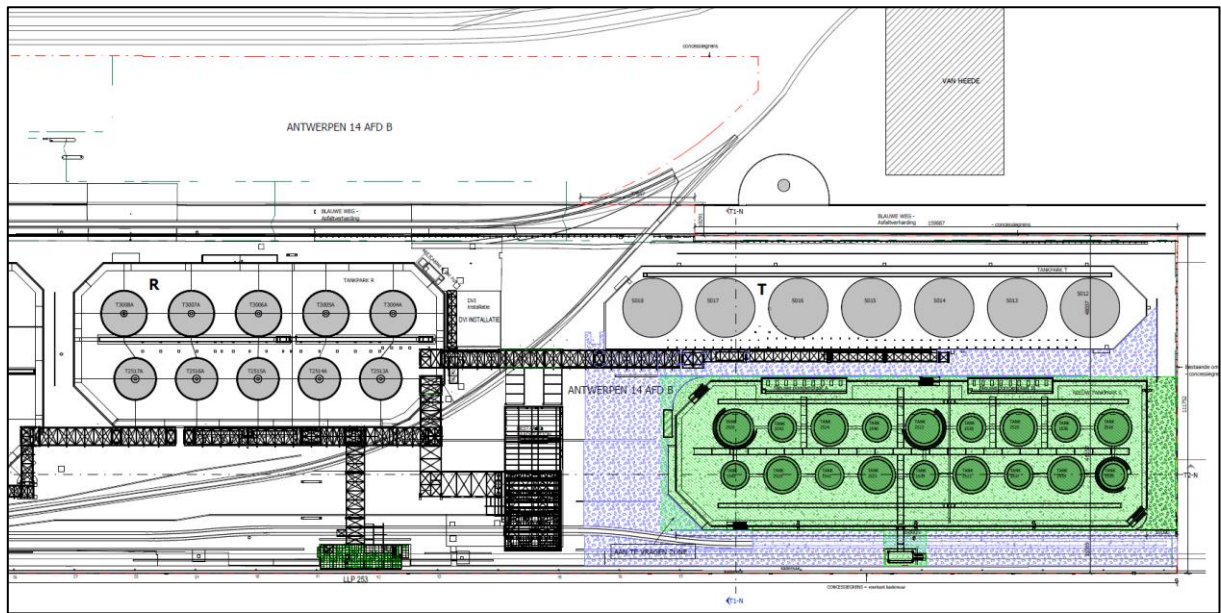
Figuur 8: Overzicht van de geplande bodemingrepen per niveau

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de geplande ingrepen:

Zone	Oppervlakte	Diepte
Tankpark (zonder tanks)	6.720 m ²	1,20 m-Mv tot 2,70 m-Mv
18 tanks	1620 m ²	Paalfundering tot max. 9,00 m-Mv
Brandblus shelter	89 m ²	0,90 m-Mv
Laagspanningscabine	32 m ²	1,00 m-Mv
Pompenplaat 1 en 2	2 x 151 m ²	0,85 m-Mv Paalfundering tot max. 9,00 m-Mv
Jetty	66 m ²	0,80 m-Mv Paalfundering tot max. 9,00 m-Mv
Verharding	432 m ²	Geen bijkomende verstoring

Tabel 2: Overzicht van de geplande bodemingrepen per niveau

Op basis van de geplande werkzaamheden (8.902 m²) kan geconcludeerd worden dat de meeste ingrepen niet verder zullen gaan dan een diepte tussen 0,80 m-Mv en 2,70 m-Mv. Hierdoor blijven deze bodemingrepen ruim binnen de bestaande ophoging van 4,00 tot 6,00 meter. Enkel de paalfunderingen kunnen met een maximale diepte van 9,00 m-Mv dieper gaan dan de ophoging, maar omwille van de beperkte oppervlakte (<2% van de werkzaamheden) is er geen bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische lagen.

Figuur 9: Detail plan van de toekomstige situatie.

3 HISTORIE VAN HET PROJECTGEBIED

3.1 18DE – 19DE EEUW

Op basis van de landschappelijke ligging kan voorzichtig gesteld worden dat de locatie van het projectgebied eerder weinig bewoond was in de periode voor de middeleeuwen. Het toenmalige polderlandschap was waarschijnlijk te nat en te overstromingsgevoelig om veel permanente bewoning tijdens de Romeinse periode of vroeger toe te laten. Sinds de indijkingen tijdens de middeleeuwen zijn er echter wel meer bewijzen van woonkernen en alleenstaande hoeves of herbergen. Hoewel resten uit alle perioden niet uit te sluiten zijn, is er dus vooral een potentieel voor de middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Dit geldt natuurlijk enkel voor de oorspronkelijke bodem, die zich zo'n 4,00 tot 6,00 meter onder het huidige maaiveld bevindt.

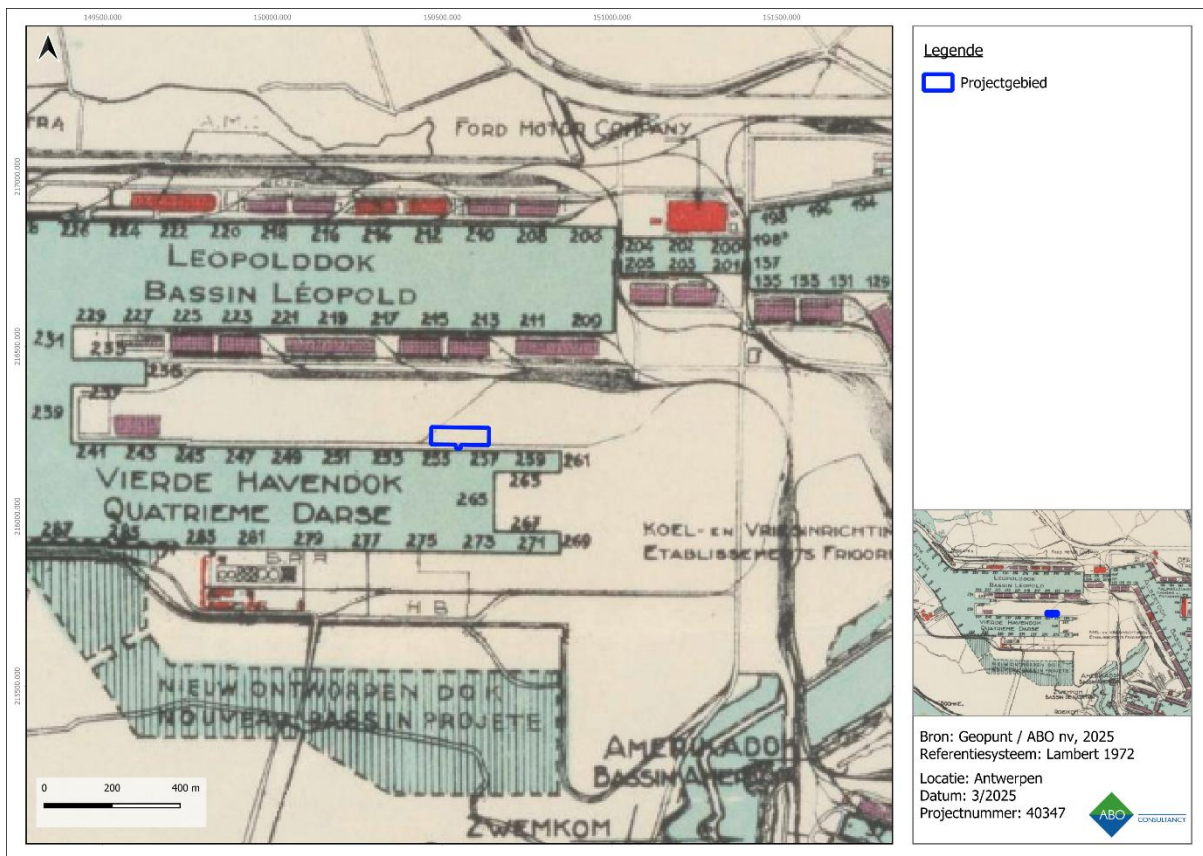
De Ferrariskaart geeft een goed beeld van de omgeving van het projectgebied in de 18^e eeuw (Figuur 10). Het aanwezige polderlandschap is duidelijk te onderscheiden, met enkele woonkernen die op vrij dichte afstand gelegen zijn. Het gaat hier om de inmiddels verdwenen dorpen *Wilmarndonk*, *Oosterweel* en *Weeslent*. Nabij het projectgebied lag een zogenaamd *cabaret* (herberg).

Figuur 10: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied.

3.2 20STE – 21STE EEUW

In de eerste helft van de 20^e eeuw moest het uitgestrekte polderlandschap ter hoogte van het projectgebied wijken voor nieuwe uitbreidingen aan de Antwerpse Haven. Het Hansadok en Leopolddok werden rond 1928 gerealiseerd, terwijl het Vierde Havendok rond 1932 werd aangelegd. Hierdoor ontstond een uitgestrekt en industrieel havenlandschap dat tot op heden structureel weinig veranderd is (Figuur 11 en Figuur 12).

Figuur 11: Kaart uit de eerste helft van de 20^e eeuw. Het Hansadok, Vierde Havendok en Leopolddok zijn reeds aangelegd. Plannen voor het Vijfde Havendok zijn in de ontwerpfase. (Bron: KBR, 2025).

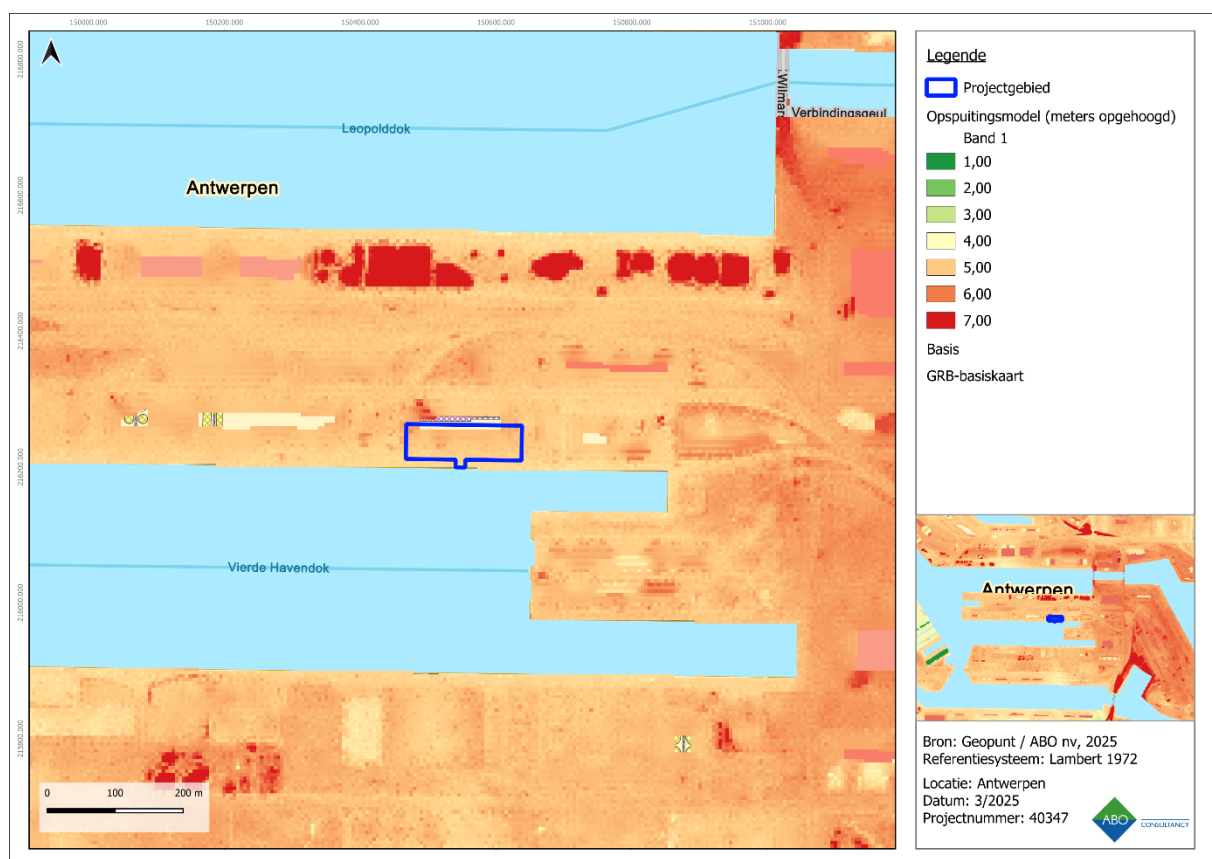

Figuur 12: Luchtfoto (1947-1954) met weergave van het projectgebied.

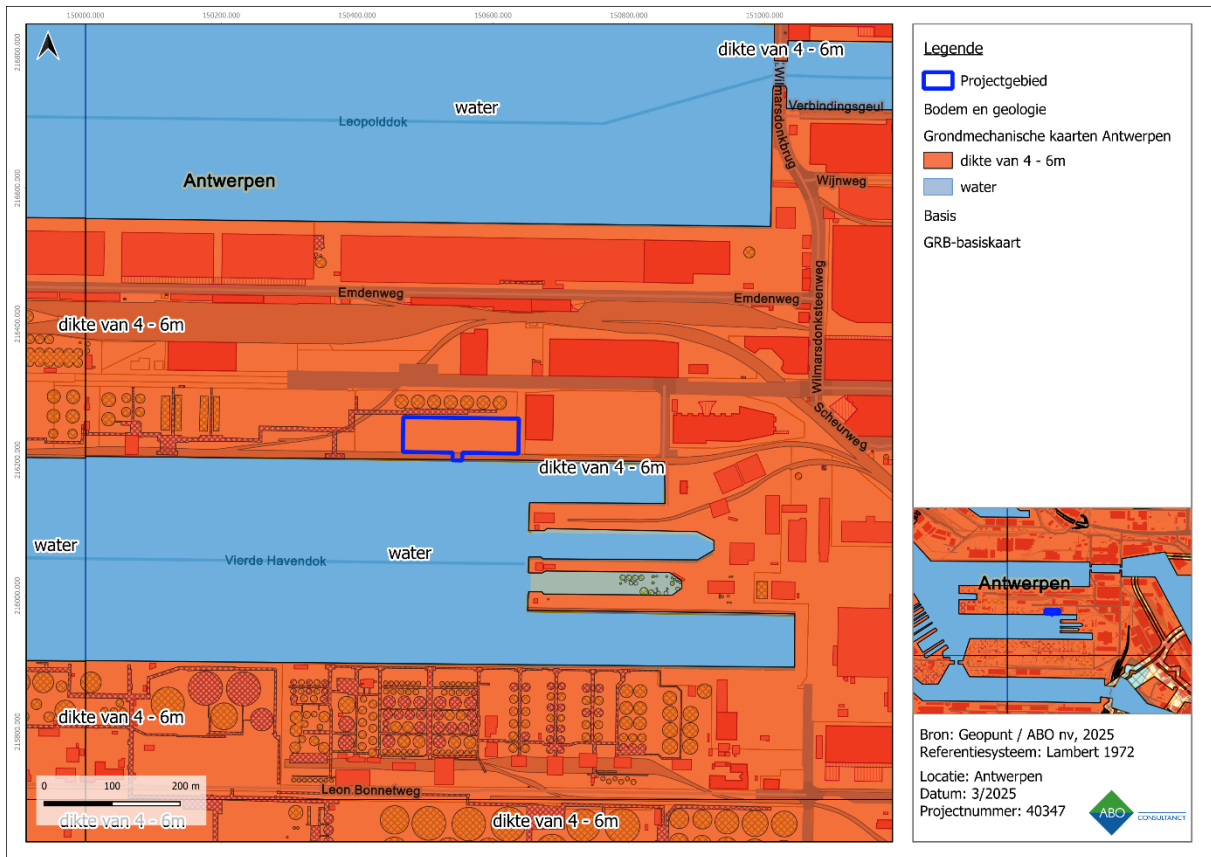
De graafwerkzaamheden voor de dokken hadden een sterke invloed op het omliggende landschap, aangezien de hele regio opgehoogd moest worden. Uit het opspuitingsmodel (Figuur 13) en de grondmechanische kaarten van Antwerpen (Figuur 14), die beiden een gedetailleerde indicatie geven van de aangevoerde gronden, blijkt dat de bodem ter hoogte van het projectgebied ongeveer 4,00 tot 6,00 meter is opgehoogd. Deze dikke bovenlaag is dus volledig artificieel en rust op de natuurlijke Quartaire bodem die er onder ligt. Nog wat verder daaronder bevinden zich de Tertiaire Formaties van Lillo en Kattendijk. Eventueel nog relevante archeologische lagen situeren zich dus op een aanzienlijke diepte onder het huidige maaiveld.

Naast de artificiële opbouw van het landschap is de bovenlaag van het projectgebied ook nog eens extra verstoord door de industriële activiteiten en structurele veranderingen die er plaats hebben gevonden. De situatie in 1988 was bijvoorbeeld heel anders dan nu, zoals te zien is op de orthofoto uit 1988 (Figuur 15). Tot voor kort stond er ook een groot magazijn binnen de contouren van het projectgebied, dit gebouw werd echter tussen 2020 en 2021 volledig gesloopt.

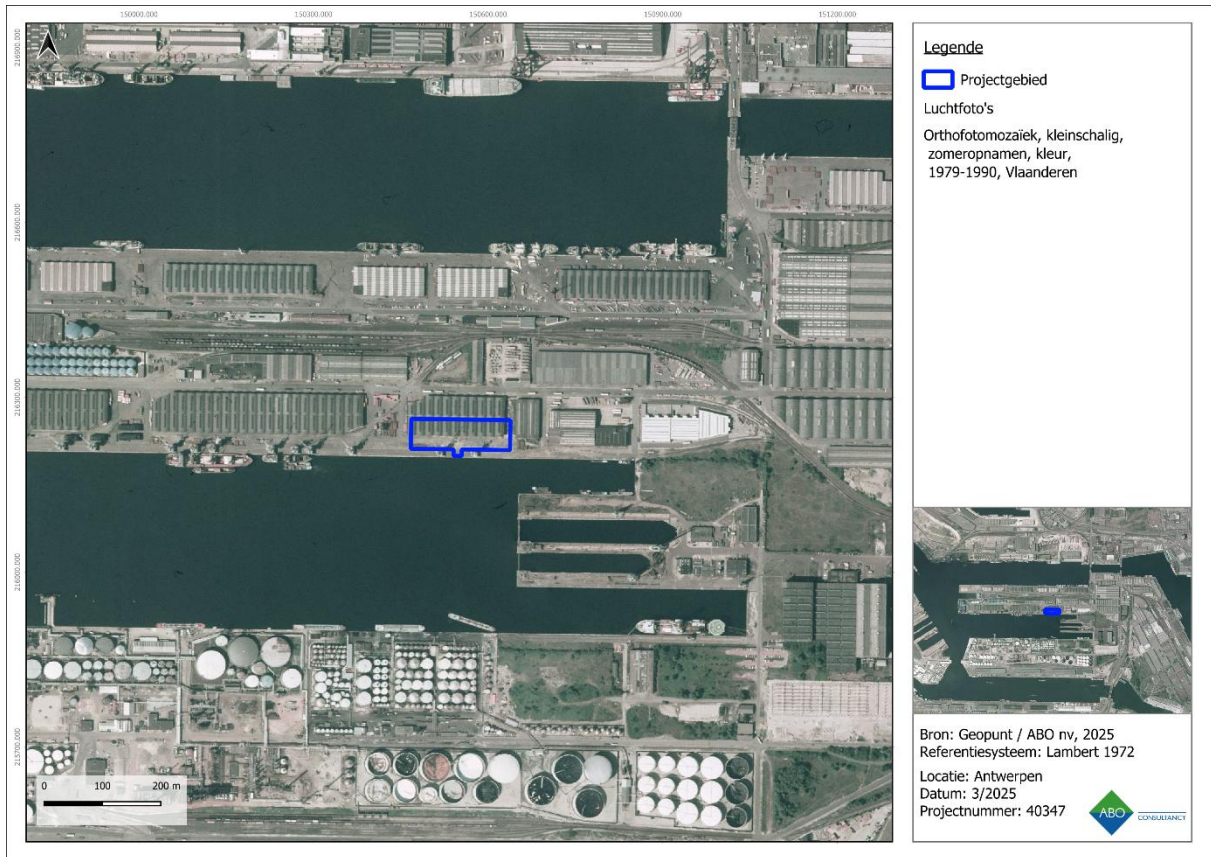
Aangezien de geplande werkzaamheden voor het tankpark S over het algemeen (met uitzondering van de zeer beperkte paalfunderingen ter hoogte van de tanks, de pompenplaten en de jetty) niet dieper gaan dan het reeds aanwezige opgehoogd materiaal (4,00 meter tot 6,00 meter), kan er gesteld worden dat er geen archeologisch relevante lagen geraakt zullen worden. Hierdoor is het potentieel tot kenniswinst zeer laag tot onbestaande.

Figuur 13: Opspuitingsmodel van de Antwerpse Haven. (Bron: Haven Antwerpen 2025).

Figuur 14: Grondmechanische kaart van de Antwerpse Haven. (Bron: Haven Antwerpen 2025).

Figuur 15: Orthofoto uit 1988 met aanduiding van het projectgebied.

4 BESLUIT

Deze archeologienota met beperkte samenstelling werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van de bouw van tankpark (S) met in totaal 18 tanks, een brandblus shelter, een laagspanningscabine, een *jetty*, twee pompenplaten en omliggende verharding op een projectgebied van 8.902 m².

Er werd voor een archeologienota met beperkte samenstelling gekozen omdat er op basis van de beschikbare informatie met betrekking tot het projectgebied gesteld kan worden dat er geen kans is op archeologische kenniswinst. De grondmechanische kaart van Antwerpen en het opspuitingsmodel van de Antwerpse Haven bevestigen immers dat de omgeving van het projectgebied ongeveer 4,00 meter tot 6,00 meter is opgehoogd in de 20e eeuw, dit omwille van havenuitbreidingen zoals het Hansadok, het Leopolddok en het Vierde Havendok. Naast de artificiële opbouw van het landschap is de bovenlaag van het projectgebied ook nog eens extra verstoord door de industriële activiteiten die er plaatsvinden. Tot voor kort stond er een magazijn binnen de contouren van het projectgebied. Tussen 2020 en 2021 werd het hele gebouw verwijderd tot een diepte van ca. 2,00 m-Mv.

Op basis van de geplande werkzaamheden (8.902 m²) kan geconcludeerd worden dat de meeste ingrepen niet verder zullen gaan dan een diepte tussen 0,80 m-Mv en 2,70 m-Mv. Hierdoor blijven deze bodemingrepen ruim binnen de bestaande ophoging van 4,00 tot 6,00 meter. Enkel de paalfunderingen kunnen met een maximale diepte van 9,00 m-Mv dieper gaan dan de ophoging, maar omwille van de beperkte oppervlakte (<2% van de werkzaamheden) is er geen bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische lagen.

Aangezien de impact van de werken op het bodemarchief bijzonder beperkt is en er een bijkomende significante buffer is door het opgehoogd materiaal (4,00 meter tot 6,00 meter), kan er met zekerheid gesteld worden dat er geen archeologische kenniswinst is. Daarom worden **geen verdere maatregelen** geadviseerd.

5 BIBLIOGRAFIE

Cartografische bronnen

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.

Geopunt Vlaanderen, Orthofoto's 1971, 1979-1990, 2002-2003, 2014, 2015, 2016, 2020, *Antwerpen* [online], <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 07/03/2025)

Topografische kaarten, 1873, 1904, 1939, 1969, 1981, 1989, *Antwerpen [online]*, www.cartesius.be, (geraadpleegd op 07/03/2025)

Publicaties

Pelsmaekers, S. 2018. Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Haven 225-255 — Blauwe Weg 44 te Antwerpen. ABO archeologische rapporten 803, Aartselaar.

Pelsmaekers, S. 2019. Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Haven van Antwerpen 255 — Blauwe Weg 44 te Antwerpen. ABO archeologische rapporten 1126, Aartselaar.

Pelsmaekers, S. 2020. Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Haven van Antwerpen 255 — Blauwe Weg 44 te Antwerpen. ABO archeologische rapporten 1178, Aartselaar.

Vermeersch, J. 2017. Het verdiepen van de kaaimuur van het 4de havendok. Archeologienota. RAAP ANHA02, Nazareth.